

Nagy Zalán

CSONTVÁZLOVON A VÁLTOZÁS

HORVÁTH BENJI: *A DICSŐSÉGES EURÓPA*.
LIBRI KIADÓ, BUDAPEST, 2018.

Körülbelül egy éve olvastam egy interjút Horváth Benjivel *A Dicsőséges Európáról*, amiben így jellemezte legutóbbi verseskötetét: „Az Európa oszcillál és kételkedik, és nem feltétlen az a célja, hogy valljon.” Még akkor megragadt bennem ez a mondat, és néhány napja ismét bevillant valamilyen járványhelyzetet bemutató statisztikát böngészve. Aznap átfutottam a kötetet, és arra jutottam, hogy *A Dicsőséges Európa* relevánsabb, mint valaha.

Horváth Benji költészetének egyik reprezentatív motívuma a változás. A második megjelent kötetének (*Beatcore*, Erdélyi Híradó, Kolozsvár, 2015) hátoldalán ez a két sor áll: „már megtanultam: minden végtelen, / a változás is mind jön itt nekem”. Innen közelítve a költő teljes életműve oszcillál, az időben előre haladva ismétlődnek a változások, tehát neki is újra és újra változnia, alkalmazkodnia kell a környezetéhez. *A Dicsőséges Európa* egy újabb átalakulás nehézségeivel küzd, a kötet keretes szerkezete is ezt sugallja: a legelső két sor („*today we play / tomorrow we pay*”) és a legutolsó kettő („*today we pay / tomorrow we play*”) megtervezi a koncepciót, a kötet ívét, és rögtön kérdéseket tesz fel. Mi van két játszma között? És két nap között? (Vö. „egy konstans másnap lesz az életed”.) Megfizetjük-e a játszmát? Hogyan fizetjük meg? Milyen hosszú a bűnhődés? Egyáltalán ki lehet-e lépni a játszmákból, meg lehet-e találni a nyugalmat, a szabadságot? Mondanom sem kell, mennyire aktuálisak ezek a problémák az elmúlt heteket tekintve. Ahogy jelenleg szinte a teljes lakosság elvonul, magába fordul, úgy figyel önmagára a versbeszélő is, kételkedni kezd, lebontja identitását, hogy újraépítse. Az oszcillációban ismételten felteszi a kérdéseket, kételkedik, és nem biztos, hogy „az olcsó játszmák paktumában” (*Hold on to yourself*) tud rá válaszolni, lesz miről vallania. Ez a kételkedés a kötet szimmetriatengelyén csúcsosodik ki a *Lajka* című versben: „És azt mondta az Úr Ábrámnak: / Kelj fel, és eredj ki a te földedről, / (...) és áldás lesz.” A költő a Bibliát használva megteremti az alaphelyzetet, de még a Szent-

írás szilárd erkölcsi és hitbeli közegében is bizonytalanságba, ellentmondásba ütközik: „Mára már nem tudjuk, ki beszél kihez. / És ki küldött engem, ki a Vagyok”; „Mára már nem tudjuk, átok-e az áldás, ki beszél kihez, ki ered ki honnan.” A vers az egyén identitása mellett Isten mibenlétét is megkérdőjelezi. „Mára / csak úgy tűnik, van, akit nézek, és van, aki néz, de egy vagyok velük sokféleképpen”. 2020 áprilisában könnyen lehet azonosulni az efféle lelki és személyiségi válsággal.

Ezzel felvetődik a kötet másik fontos alkotóegysége, a kultúrák, a technológia, a tudomány és más területek közti kapcsolatok jelenléte. A költő hitelesen szólal meg a nyelveken, bravúrral keveri, hozza párbeszédbe egymással azokat. Legyen szó különböző népek (magyar, román, angol) nyelvéről: „casanova’s not dead / ro-magyar taraj / itt van mindig itt van ez van / barátok közt jegy nélkül a vonatról le-fel / anarchie şpagă şi voie bună / dă-mi o gură”, vagy különböző területek, ágazatok, kultúrák nyelvéről. Az utóbbira a legjobb példa a *konteó rodeó* című vers, ahol egy szövegben találkozunk Marilyn Monroe, Mircea Eliade, Nikola Tesla, Elon Musk, Pataky Attila, 2Pac stb. Ez a parádés sokszínűség a kötetet egyfajta egyetemes szinten helyezi el, egyesítve olyan eltérő ágazatokat, mint például a pop-, a beatkultúra, a punk, a Biblia, a mitológia. A fülszöveg szerint: „*A Dicsőséges Európát* olvasni: utazás.” És a költő nemcsak a művelődéstörténetben utazik, hanem földrajzilag is, a *Soha egy város* című versben Egyiptomban jár, vizsgálja a kontinensek közti kapcsolatokat: „Egy cigizőfülkében repülés előtt / könnyen eltévedek Elhagylak Európa / Vámpírbölcső / Irgalom földje”; „Európában nem tudják mi a szerelem”. Már a kötet címében kritikusan viszonyul a kontinenshez, szarkasztikusan használja a dicsőséges jelzőt, de ha nem szeretné Európát, értelemszerűen nem is foglalkozna vele, mint ha az tényleg egy apa/anya-figura volna a szerző számára. Azonban az utazás mellett a bezártságnak is fontos szerep jut, a *Boldog az esővel* egy igazi karanténvers: „nem jön busz / értünk. egész nap árnyékokat csiszolok. ez a szobám.”; „ma nem megyek sehova” „kint a világ tiszta örület mindenütt.” A vers utolsó sorával áthidalja a bezártság problémáját a fejlődni vágyás, a vak remény segítségével: „virágzunk a szürkében”.

A borító egy fotó a palermói *Trionfo della Morte* című freskóról. A freskó 1446-ban készült az első pestisjárványt követően. Egy csontvázlovat ábrázol, hátán a halállal, aki nem válogat, fiatal és öreget, gazdagot és szegényt, papot és uralkodót egyaránt magával visz. Ez a világgép meghatározó volt a 15. századi ember gondolkodásában, ezt ragadta meg a költő is, a halálról közömbösen ír: „meg fogok halni, mint a kutyák” (*FTW*), így nem